

Вечір 14 жовтня був відзначений концертом класу народної артистки України, ректора Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського – **Тетяни Борисівни Веркіної**. Кожного року творча фантазія цього дивовижного Майстра ініціює нові проекти, завжди відзначені концептуальністю та масштабністю ідеї, охопленням величезного обсягу матеріалу, поверненням до виконавської практики монументальних циклів з музичної спадщини найрізноманітнішого стильового спектру – від бароко до сьогодення. Ця музика, зайнявши достойне місце в пантеоні класичного мистецтва, у свідомості більшості перетворилася на артефакти минулого, такі, що пережили свій зоряний час слави і, отримавши всі схвальні відгуки та високі метафори, можуть вже «відпочивати» у пам'яті людства, не викликаючи, здавалося б ніяких нових емоцій. Однак музиканти такого рівня, як Тетяна Веркіна, вважають інакше. Для них класичне мистецтво не тільки завжди сповнено глибокого сенсу, але й дуже сучасне; воно краще за іншого в цьому світі здатне відповісти на хвилюючі запитання сьогодення. Лише за останні два роки у рамках «Харківських асамблей» – немов набувши нової енергії – прозвучали всі бетховенські сонати (жовтень 2014), бахівські клавирні концерти для двох, трьох та чотирьох роялів (жовтень 2013, 2015). Навіть один з цих циклів міг би «увінчати» кар'єру будь якого виконавця. Однак не за правилами Тетяни Борисівни зупинятися, хоч в мистецтві, хоч в житті. Цього року фестиваль було прикрашено виконанням 48 «Пісень без слів» Фелікса Мендельсона. Окрім вражаючого числа творів у межах одного концерту, підкреслимо і «прем'єрний» характер події: «Пісні» ще ні разу не звучали в рамках одного концерту, ані в Харкові, ані в Україні!

«Пісні без слів» представляють різновид інструментальної мініатюри, такої, як експромт чи музичний момент, тобто невеликої фортепіанної п'єси, в якій чітко окреслилася основна тенденція романтиків – «вокалізація» інструментальної музики, прагнення надати їй пісенну виразність, змусити фортепіано «співати». У творчості Ф. Мендельсона «Пісні ...» виникли як прагнення втілити один музичний образ, збагачений виразним фоном. До цього жанру композитор звертався протягом всього життя: 48 пісень розділені на 8 зошитів по 6 номерів в кожному, деякі з них мають програмний характер, що закріплено в назві (*Пісня гондольєра, Коліскова, Мисливська пісня, Прядка...*). Більшість «Пісень без слів» не мають назв, хоча і представляють яскраві, самобутні, світлі, елегійно-сумні, задумливі або схвильовані образи.

Концертна програма вечору, що була побудована в хронологічному порядку, об'єднала як нинішніх учнів класу Тетяни Борисівни, так і її вихованців минулих років, нині – аспірантів, викладачів кафедри спеціального фортепіано ХНУМ ім. І. П. Котляревського. В першому відділенні прозвучали Чотири зошити (24 мініатюри) у виконанні студентів молодших курсів. Відкрили концерт чотири «Пісні» в інтерпретації **Павла Гмиріна** (*Зошит 1, № 1-4, серед яких є і програмна – «Мисливська пісня»*).

Підкреслюючи образну індивідуальність кожної п'єси, найбільш вдало, на наш погляд, розкрився виконавець саме в ліричній розповіді – № 4 (*A-dur*), музика якої немов «дихала» легкістю та мелодизмом. **Сергій Казанцев** представив наступні чотири «Пісні» (*Зош. 1, № 5-6; Зош. 2, № 1-2*), серед яких «Пісня гондольєра» (*g-moll*) належить до числа найбільш відомих. Простота і доступність поєднуються тут з проникливим ліризмом, теплотою і щирістю висловлювання. Вже перші такти мірного коливання акомпанементу створюють атмосферу, наповнену глибоким спокоєм, відчуженістю від всього буденного. Обрамляють світлі образи два активних драматичних скерцо – № 5 (*fis-moll*) та № 2 (*b-moll*). Зазначимо, що останнє прозвучало дуже ярко, репрезентативно. Наступні чотири різнохарактерні, мальовничі п'єси (*Зош. 2, № 3-6*) «ожили» під чутливими пальцями **Петра Янчука**. Атмосфера величавості підкреслюється рішучими інтонаціям, пунктирним ритмом, акордовою фактурою в № 3 (*E-dur*). З усіх голосів п'єси найбільш розвиненою є мелодія: викладена у верхньому голосі вона ніби «парить» над розміреною ходою акордного супроводу. Квапливий супровід підсилює схвильований характер пісні № 4 (*h-moll*), яка викликає асоціації з баладою «Лісовий цар» Ф. Шуберта. І навпаки, трель в «Пісні гондольєра» відсилає нас до далекої, але реальної Венеції з прохолодним мерехтінням зірок.

Ярослав Петровський інтерпретував свою частку «пісенного» циклу Мендельсону (*Зош. 3, № 1-4*) досить яскраво та виразно. Складно визначити, яка з чотирьох п'єс краще розкрила грані виконавця. Ярослав вирізняється яскравою музикальністю, і це помітно відбивається в його манері гри, в здатності відчутти і точно передати дух епохи, притаманну їй образну та емоційну наповненість. У виступі **Олександра Войтка** (*Зош. 3, № 5-6, Зош. 4, № 1-2*) запам'яталися схвильована, уривчаста, напориста № 5 (*a-moll*) та ніжний «Дует» (*As-dur*), що приємно здивував гарно витриманою протягом твору динамікою.

Петро Рудик розпочав виступ (*Зош. 4, № 3-6*) активною, бурхливою п'єсою (*g-moll*), інтонації якої нагадують бетховенські сонати. Кульмінацією виступу стала «Народна пісня» (*a-moll*) побудована на співставленні сольного наспіву та імітації «хорового» звучання, місцями у виконанні простежувалися акорди весільного маршу. Чіткою точкою на завершення першого відділення стала кваплива, танцювальна «Пісня без слів», остання в Четвертому зошиті та 24 за номером в циклі і програмі концерту.

Друге відділення концерту відкрив **Дмитро Старцев** (пісні *зош. 5, № 1-4*). «Пісня» № 1 (*G-dur*) вирізняється надзвичайно співучою мелодією, яка має тісні зв'язки з ліричною піснею, романсом. Контрастом представляється іскриста, вогняна грайлива № 2 (*B-dur*). В програмній п'єсі «Похоронний марш» (*e-moll*) жанр маршу поєднується з ліричною пісенністю та хоровим викладом, в проникливому та чуттєвому виконанні. Слід відзначити, що образність кожної пісні була чітко витримана виконавцем, і після маршу, що сповнений скорбними образами, ми почули зовсім інше – танцювальну пісню № 4 (*G-dur*). Повернення тональності *G-dur* утворило тональну замкненість

між № 1 та № 4; виник своєрідний «цикл в циклі», що надихає на пошук контекстуальних зв'язків.

Чотири наступні «Пісні без слів» (Зош. 5, № 5-6, Зош. №6, № 1-2) зіграв **Максим Шадько**. Було цікаво спостерігати, як в «Пісні гондольєра» виразна, наспівна мелодія на фоні ніжного коливання басів, постійно набираючи обертів, викликала дуже реалістичні асоціації з хвилюванням води. У «Весняній пісні», романтичному пейзажі узвуках, голос фортепіано переливався барвистими обертонами. Найбільш характерні романтичні переживання як найкраще були втілені в проникливій пісні без слів №1 (*Es-dur*) з Шостого зошиту. Виконання Максимом № 2 (*fis-moll*) полонило зал легкою скерцозністю у поєднанні з пісенністю. Філігранністю вирізнялося виконання двох «Пісень без слів» (Зош. 6, № 4-5) **Анною Сагаловою**. «Пісня за прядкою» № 4 чітко (*C-dur*), ясно зображає роботу прядки в бурхливих пасажах, які навіть викликають асоціації і з всім відомим «Польотам джмеля». **Олег Копелюк** підготував мендельсонівську тріаду (Зош 7, № 1-3). Перша «Пісня» вражає ліризмом мелодики. Наступні дві – представляють контраст за принципом шуманівських Флористана та Евсебія (як відомо, обидва композитора тісно спілкувалися, тому така образна порівняльна асоціація є досить природною).

В концерті з двома «Піснями без слів» (Зош. 7, № 4-5) дебютував і наймолодший вихованець класу Тетяни Борисівни, першокурсник **Владислав Хайрутдінов**, який достойно виступив на фоні старших колег. В завершенні концертної програми прозвучали «Пісні без слів» (Зош. 8, № 5-8) у виконанні **Дениса Кашуби**. Ніжна лірика, поетичність в пісні № 4 (*g-moll*) проявляються в широкій мелодії оповідального характеру. «Повітряна» скерцозність веде нас у світ фантастики пісні № 5 (*A-dur*). За жанром п'єса нагадує тарантелу з її запальним ритмом, імпульсивністю. Стакато в прозорому звучанні разом з чіткою реєстровкою створює незвичний образ. Роздуми з перемінливим настроєм втілюється в образах останньої п'єси, відзначеної то спокоем, помірним коливанням акордів, то активізацією мелодичної лінії.

Про успіх цього концерту свідчили гучні аплодисменти, вигуки «браво» та посмішки на обличчях присутніх. В кожному фортепіанному виконанні важливою є іскра, яка перетворює інтерпретацію музичного шедевра на живий твір мистецтва, але найголовніше щоб ця іскра знайшла відбиток у душі слухача, запалив в неї любов до класичної музики. Нехай в музиці кожного композитора буде присутня магія єднання, яку виконавець зможе передати слухачеві.

Альона Гладушко